

‘નિયમસાર’ ૪૧ ગાથા. બહુ સૂક્ષ્મ વાત છે. ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ એમ કહે છે, કે મારી ભાવના માટે મેં તો બનાવ્યું છે. તમે સાંભળો અને સમજો એ તમારી સ્વતંત્રતા છે. મેં તો મારી ભાવના માટે બનાવ્યું છે. આહાહા..! કહે છે, કે ભગવાનઆત્મા ચૈતન્યસ્વરૂપ ચૈતન્યરત્નાકર દ્રવ્યસ્વભાવ. અહીં શુદ્ધભાવ અધિકાર છે ને? શુદ્ધભાવ એટલે ત્રિકાળી શુદ્ધ પવિત્ર પરમાનંદનો સાગર, અમૃતનો પિંડ એ દ્રવ્યસ્વભાવ, એમાં ચાર ભાવનો અભાવ (છે). આહાહા..!

શરીર, વાણી, મન તો બીજી ચીજ રહી. એ રોગ અને નીરોગ તો ક્યાંય જડમાં રહી ગયા. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? પોતાની પર્યાયમાં... ચાર ભાવ જે પોતાની પર્યાયમાં પોતાથી સ્વતંત્રપણે થાય છે, એ પર્યાય પણ, જેને સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ કરવું છે, ધર્મની પહેલી સીઠી.. આહાહા..! એણે આ ચાર ભાવનું લક્ષ છોડી દેવું. આહાહા..! સ્ત્રી, કુટુંબ, પરિવાર, દેશ, મકાન એ બધા પરનું લક્ષ છોડી દેવું એ ચીજ તો દૂર રહી ગઈ. આ તો એની

પર્યાયમાં છે. ચાર ભાવ એની પર્યાયમાં છે. પંચમભાવ દ્રવ્યભાવ છે. આહાહા...! અરે...રે...! એ ભાવમાં ઉપશમ અને ક્ષયોપશમ બેની વાત આવી ગઈ.

ઉપશમ બે પ્રકારના : સમક્રિત અને ચારિત્ર આત્મામાં નથી. એ તો પર્યાયમાં છે. આહાહા...! તો પર્યાયદષ્ટિથી જાણવા લાયક છે પણ આદરવા લાયક નથી. આહાહા...! આકરું કામ. એમ ક્ષાયિક. કેવળજ્ઞાન, કેવળદર્શન એ 'છે' એમ જાણવાલાયક છે, પણ એ ભાવ દ્રવ્યમાં નથી માટે આદરણીય નથી. આહાહા...! સાધકને પોતાને કેવળજ્ઞાન તો છે નહિ પણ બીજાનું કેવળજ્ઞાન પણ પોતાને આદરણીય નથી. અને પોતાની પર્યાયમાં કેવળજ્ઞાન થશે, બે ત્રણ ભવ પછી થશે એ પણ આદરણીય નથી, એમ કહે છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? એ બે વાત થઈ ગઈ છે.

આજે 'ક્ષાયોપશમિકભાવના અઢાર ભેદ આ પ્રમાણે છે : મતિજ્ઞાન,...' સમ્યક્ મતિજ્ઞાન. છે? 'ક્ષાયોપશમિકભાવના અઢાર ભેદ.' મતિજ્ઞાન. શેઠને હાથ નથી આવ્યું. ૪૧ ગાથા. જે પોતામાં નથી. 'મતિજ્ઞાન,...' જે ગણધરદેવ મતિજ્ઞાનથી અને મતિપૂર્વક શ્રુતજ્ઞાનથી બાર અંગની રચના કરે. આહાહા...! એ મતિજ્ઞાન પણ પોતાના દ્રવ્યસ્વભાવમાં નથી. અને મતિજ્ઞાનનો આશ્રય કરવા લાયક નથી. અર...ર...! સમજાણું કાંઈ?

'શ્રુતજ્ઞાન,...' પર્યાયમાં બાર અંગનું શ્રુતજ્ઞાન હોય... આહાહા...! પણ એ આશ્રય કરવા લાયક નથી. એ શ્રુતજ્ઞાનની પર્યાય દ્રવ્યસ્વભાવમાં નથી. પાણીના દળમાં જેમ તેલના ટીપા, તેલની ચીકાશ ઉપર-ઉપર તરે છે, એમ ભગવાન ચિદાનંદનો સાગર અમૃતનું પૂર પ્રભુ! એમાં આ શ્રુતજ્ઞાનની પર્યાય ઉપર ઉપર તરે છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? સૂક્ષ્મ વાત છે, ભાઈ! એ શ્રુતજ્ઞાનની પર્યાય પણ અંદર સમ્યગ્દર્શનનો વિષય જે દ્રવ્ય સ્વભાવ છે, શુદ્ધભાવ છે ને? એ સમ્યગ્દર્શનનો વિષય છે. એમાં શ્રુતજ્ઞાનનો અભાવ છે. ભાવશ્રુતજ્ઞાન, હોં! દ્રવ્યશ્રુતજ્ઞાન તો વાણી છે. એ તો વાણી છે, એ તો જડમાં જાય છે. આહાહા...! શાસ્ત્રની આ રચના જે છે એ તો જડની પર્યાય છે. એની તો અહીંયા વાત જ નથી.

પોતામાં પોતાના આનંદ સ્વભાવનું ભાન ભાવશ્રુતમાં વિકલ્પથી રહિત નિર્વિકલ્પપણે (થયું).. ૧૪૪ ગાથામાં આવ્યું છે. શ્રુતજ્ઞાનનો વિકલ્પ પણ છોડી દે. આહાહા...! મને શ્રુતજ્ઞાન આટલું પ્રગટ થયું છે એનું લક્ષ છોડી દે, એનો આશ્રય છોડી દે. આહાહા...! તારી ચીજ પૂર્ણાનંદથી ભરેલી છે, એનો જો આશ્રય કરવો હોય, સમ્યગ્દર્શન ધર્મની પહેલી સીઢી, પહેલું સોપાન જો તારે પ્રગટ કરવું હોય, તો એ મતિ-શ્રુતજ્ઞાનનો પણ દ્રવ્યમાં અભાવ છે. આહાહા...! છે?

'અવધિજ્ઞાન...' (નો) દ્રવ્યમાં અભાવ છે. પર્યાયમાં રૂપીને જાણનારુ અવધિજ્ઞાન હોય. વસ્તુમાં નથી. વસ્તુ તો પંચમપારિણામિક જ્ઞાયકભાવ, પરમપરમેશ્વરસ્વરૂપ (છે). આહાહા...! પરમપરમેશ્વર. પર્યાયમાં પરમેશ્વર કેવળજ્ઞાન થાય છે, આ તો પરમપરમેશ્વર. આહાહા...!

એવો જે ભગવાનઆત્મા, એમાં અવધિજ્ઞાનનો પણ અભાવ છે. પર્યાયમાં હો, છે એટલું જાણવાલાયક છે. આદરવા લાયક નથી, ઉપાદેય નથી. આહાહા...! અવધિજ્ઞાન ઉપાદેય નથી. અરે...! પ્રભુ! તો પછી દયા, દાન અને વ્રતના વિકલ્પ ઉપાદેય (કહે), પ્રભુ! ઘણો ફેર છે. આહાહા...! વીતરાગમાર્ગ પ્રભુ ઘણો ફેર છે. આહાહા...! એ ‘અવધિજ્ઞાન...’

‘મન:પર્યયજ્ઞાન...’ નહિ. અહીંયા ક્ષયોપશમની વાત છે ને? ક્ષાયિકમાં તો કેવળજ્ઞાન આવી ગયું. મન:પર્યયજ્ઞાન. સામાના મનના ભાવ પણ જાણી શકે એવું મન:પર્યયજ્ઞાન એ પર્યાયમાં છે, વસ્તુમાં નથી. અને એનો આશ્રય કરવા લાયક નથી. આહાહા...! એક બાજુ આમ કહે અને એક બાજુ ભગવાનની પ્રતિમાની પૂજાના ભાવની વાત કરે. આહાહા...! ભગવાન! સ્યાદ્વાદની શૈલી કોઈ અલૌકિક છે. એ અંતરમાં સમજવું એ ચીજ કોઈ અલૌકિક છે. આહાહા...! શું કહ્યું? આહાહા...! બહુ માર્ગ જુદો છે, બાપા! ‘કેશુભાઈ’ છે ને? એ તો છે ને? જાણીએ છીએ. એના મકાનમાં રહ્યા હતા ને.

અહીં પરમાત્મા એમ કહે છે, ત્રિલોકનાથ જિનેશ્વરદેવ, એની વાણીમાં આવ્યું અને અનુભવમાં મુનિને આવ્યું એ મુનિ એમ કહે છે, કે મન:પર્યય એ ચાર જ્ઞાન. મતિજ્ઞાન, શ્રુતજ્ઞાન, અવધિજ્ઞાન અને મન:પર્યયજ્ઞાન એ ચાર જ્ઞાન આત્મામાં નથી. આહાહા...! એ દ્રવ્ય-વસ્તુ જે સમ્યગ્દર્શનનો વિષય છે, જેને આશ્રયે સમ્યગ્દર્શન થાય છે, એ ચીજમાં આ ચાર જ્ઞાનનો અભાવ છે. અરે...રે...! સાંભળવું મળે નહિ બિચારાને, શું કરે? બંધાયને... આહાહા...!

એ પરમાત્મા ‘કુંદકુંદાર્ય’ ભગવાન પાસે ગયા હતા, આઠ દિવસ રહ્યા હતા ત્યાંથી આવીને આ શાસ્ત્ર બનાવ્યું. આહાહા...! અત્યારે કેવળજ્ઞાની ભગવાન તો મહાવિદેહમાં બિરાજે છે. તો કહે છે, કે ચાર જ્ઞાનની પર્યાય જે સમ્યક્ છે એ પણ આશ્રય કરવા લાયક નથી. એ ચાર જ્ઞાનની પર્યાય દ્રવ્યમાં નથી. શુદ્ધ દ્રવ્ય જે સમ્યગ્દર્શનનું ધ્યેય છે, જેના આશ્રયથી સમ્યગ્દર્શન થાય છે, એમાં ચાર જ્ઞાનનો પણ અભાવ છે. આહાહા...! તો દયા, દાન, વ્રત, ભક્તિ, તપના પરિણામ તો શુભરાગ ઝેર જેવા છે, એ તો ક્યાંય દૂર રહી ગયા. આહાહા...! આકરી વાત, પ્રભુ! વીતરાગમાર્ગ કોઈ (જુદો છે).

અનંતકાળમાં, અનંતભવ કર્યા. દિગંબર સાધુ અનંતવાર થયો. આહાહા...! શ્વેતાંબર સાધુ તો સાધુ જ નથી. જૈનદર્શનમાં એ વાત કબુલ નથી કરી. પણ દિગંબર સાધુ અનંતવાર થયો. ‘મુનિવ્રત ધાર અનંત બૈર ત્રૈવેયક ઉપજાયો. પણ આતમજ્ઞાન બિન લેશ સુખ ન પાયો.’ મુનિવ્રત ધારણ કર્યા, પંચમહાવ્રત લીધા, અઠ્યાવીશ મૂળગુણ પાળ્યા, નગ્નપણું લીધું. પંચમહાવ્રત નિરતિચાર પાળ્યા. પણ એ તો રાગ છે. ભગવંત! મહાવ્રત એ રાગ છે, દુઃખ છે, આસ્રવ છે. આહાહા...! એનો તો આશ્રય કરવા લાયક છે જ નહિ, પણ ચાર જ્ઞાનની ઉત્પત્તિ થઈ હોય એનો આશ્રય કરવા લાયક નથી. છે?

‘કુમતિજ્ઞાન, કુશ્ચુતજ્ઞાન ને વિભંગજ્ઞાન એવા ભેદને લીધે અજ્ઞાન ત્રણ;...’ એ આત્મામાં નથી. કુશ્ચુત, કુમતિ અને વિભંગ. વિભંગમાં સાત દ્વિપ સમુદ્ર દેખાય છે. મિથ્યાદષ્ટિને એવો ક્ષયોપશમ થાય છે, કે સાત દ્વિપ અને સાત સમુદ્ર દેખે. એ વિભંગજ્ઞાન પણ પર્યાયમાં છે, દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? વાતું બાપુ! દુનિયાથી બહુ જુદી ચીજ છે. અત્યારે તો એટલી ગડબડી થઈ ગઈ છે, કે આખું મિથ્યાત્વનું પોષણ ચાલે છે. આહાહા...!

અહીં તો કહે છે કે, ચાર જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન એ પણ આશ્રય કરવા લાયક નથી. પહેલા તો એ આવી ગયું કે કેવળજ્ઞાનની પર્યાય પણ આશ્રય કરવા લાયક નથી. કેમ કે એક સમયની પર્યાય નાશવાન છે. પ્રભુ અંદર દ્રવ્યસ્વભાવ અવિનાશી ત્રિકાળ છે. આહાહા...! અનાદિ અનંત આનંદનો કંદ પ્રભુ, અમૃતનું પૂર અને જ્ઞાનના નૂરના તેજનો સાગર... આહાહા...! એમાં તો ચાર જ્ઞાનનો પણ અભાવ છે અને ત્રણ અજ્ઞાનનો પણ અભાવ છે. આહાહા...! છે?

દર્શન. ‘ચક્ષુદર્શન, અચક્ષુદર્શન ને અવધિદર્શન એવા ભેદને લીધે દર્શન ત્રણ;...’ છે. આ ત્રણનો પણ દ્રવ્યમાં અભાવ છે. સમ્યગ્દર્શનનો વિષય જે અંતર ધ્રુવ ત્રિકાળી પરમાત્મા એની દષ્ટિથી, લક્ષથી સમ્યગ્દર્શન થાય છે. હજી તો ધર્મની પહેલી સીડી, ધર્મનું પહેલું સોપાન, એમાં તો ચાર જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાનનો પણ અંતરમાં અભાવ છે. એના ઉપર દષ્ટિ કરવાથી (સમ્યગ્દર્શન થાય છે). સમજાણું કાંઈ? આ તમારા સંસારના ચોપડા નથી. આ બીજી જાતના ચોપડા છે. ‘ધન્નાલાલજી’! આહાહા...!

એ ત્રણ દર્શનની પર્યાય અંદર ઉત્પન્ન થઈ. ચક્ષુદર્શન, અચક્ષુદર્શન, અવધિદર્શન, પર્યાયમાં છે. પણ એ પર્યાય જેમ પાણીનું દળ હોય, મણ બે મણ પાણી (હોય) એમાં તેલનું બિંદુ હોય. એ તેલના બિંદુનો પાણીમાં પ્રવેશ નથી. એમ ભગવાનઆત્મા એક સમયમાં નિત્યાનંદ, સચ્ચિદાનંદ પ્રભુ, એમાં આ ચાર જ્ઞાન, ત્રણ અજ્ઞાન અને ત્રણ દર્શન ઉપર-ઉપર તરે છે. પાણીના દળમાં જેમ તેલનું ટીપુ ઉપર તરે છે, એમ દ્રવ્ય ઉપર પર્યાય તરે છે. એ પર્યાયનો અંદરમાં પ્રવેશ નથી. આહાહા...! અરે...! આવી વાત! સમ્યગ્દર્શનની પહેલી દશા. હજી તો ચોથું ગુણસ્થાન. શ્રાવક તો ક્યાંય રહી ગયા, બાપુ! એ તો છે ક્યાં અત્યારે? પાંચમું ગુણસ્થાન અને મુનિપણું એ ચીજ તો લોકોએ સાંભળી નથી. અહીં તો હજી સમ્યગ્દર્શનની પર્યાય એ જેના આશ્રયથી અને ધ્યેયથી ઉત્પન્ન થાય છે, એમાં આ ત્રણ દર્શન અને ચાર જ્ઞાન અને કેવળજ્ઞાનનો પણ અભાવ છે. આહાહા...! આવી વાત છે. પાછળ.

હવે આ એક નવી વાત આવી. ‘કાળલબ્ધિ;...’ જુઓ! છે? કાળલબ્ધિ એટલે? પાંચના નામ આવડે છે? ક્ષયોપશમલબ્ધિ, કરણલબ્ધિ, દેશનાલબ્ધિ, વિશુદ્ધિલબ્ધિ, (પ્રાયોગ્યલબ્ધિ) એ પાંચ બોલ છે. સમકિત પામવા પહેલા પાંચ બોલ આવે છે. પણ એ બોલનો આશ્રય કરવાથી નહિ. આહાહા...! એમાં એક ક્ષયોપશમ લબ્ધિ આવે છે. સમ્યગ્દર્શન થયા પહેલા

ક્ષયોપશમ લબ્ધિ હોય છે, તેને અહીં કાળલબ્ધિ કહી. આહાહા..! ક્ષયોપશમ કોને કહેવો? ને કાળલબ્ધિ કોને કહેવી? અરે..! ભગવાન! અનાદિથી ભ્રમણામાં ભૂલો પડ્યો. આહાહા..! ક્યાંય વાત રહી ગઈ. આહાહા..! અને ચાર ગતિ ચોરાશીમાં નરક અને નિગોદ. વંટોળિયામાં જેમ તણખલું ઉડે છે એમ મિથ્યાશ્રદ્ધાથી ચોરાશી લાખના ભવમાં તણખલાની જેમ ઉડે છે. પર્યાયના આશ્રયથી પણ વિકલ્પ ઉઠે છે. તો અહીં તો હજી દયા, દાન અને વ્રત, તપ અને ભક્તિથી ધર્મ થાય છે (એમ માનવું એ તો) મોટું મિથ્યાત્વ છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? આ વાત તો એવી છે. ભગવાનના ઘરની વાત તો એવી છે, ભાઈ! દુનિયાને તો સાંભળવા મળવી મુશ્કેલ પડે એવી છે. દુનિયાની ખબર છે. આહાહા..!

અહીં શરીરને તો ૮૦ વર્ષ થયા. ૬૮ વર્ષ તો દુકાન છોડ્યાને થયા છે. ૬૮ વર્ષ. આનો અભ્યાસ તો દુકાન ઉપરથી હતો. મોટી દુકાન છે અત્યારે. ‘પાલેજ’ છે ને? ‘પાલેજ’. ‘ભરૂચ’ અને ‘વડોદરા’ વચ્ચે અત્યારે પણ મોટી દુકાન છે. ૪૦ લાખ રૂપિયા છે. ૪૦ લાખની દુકાન, એક વર્ષની ૪ લાખની ઉપજ. ‘ભરૂચ’ (અને ‘વડોદરા’ વચ્ચે) ‘પાલેજ’ છે. તો દુકાન ઉપર મેં પણ પાંચ વર્ષ ધંધો કર્યો હતો. ૧૭ વર્ષની ઉંમરથી લઈને ૨૨ વર્ષની ઉંમર સુધી. ૨૨ વર્ષે મેં છોડી દીધું. મેં તો કીધું ભાઈ આ તો એકલું પાપ છે. આમાં કોઈ ધર્મ તો નથી પણ પુણ્ય પણ નથી. એકલું પાપ. આખો દિ’ ધંધો કરવો, આમ કરવું.. આમ કરવું.. ધંધાનો વેપાર, એકલું પાપ. અને થોડો વખત મળે એમાં ૬-૭ કલાક ઉંઘમાં જાય, એ પણ પાપ. થોડો વખત મળે એ બાયડી, છોકરાને રાજી કરવામાં ભોગમાં જાય. અર..ર..! પાપ. ધર્મ તો ક્યાંય નથી પણ પુણ્યના પણ ઠેકાણા નથી. આહાહા..!

અહીં તો પરમાત્મા કહે છે, કે પુણ્યભાવ, શુભભાવ છે, દયા, દાન, વ્રત, તપ, ભક્તિ, એ શુભભાવનો તો દ્રવ્યમાં અભાવ છે. અને એ શુભભાવ કર્મના નિમિત્તથી ઉત્પન્ન થયો એમ પણ નથી. આહાહા..! અરે..રે..! આ ક્યાં સાંભળવું? બાપુ!

અહીં કાળલબ્ધિ કહે છે. પંડિતજી! મુનિનું એટલું જોર છે કે કાળલબ્ધિથી થાય છે એનું લક્ષ છોડાવી દે એવું છે. આહાહા..! થાય છે તો કાળલબ્ધિથી પણ કહે છે કે એનું લક્ષ છોડી દે. નહિતર એને તો ક્ષયોપશમભાવ કહ્યો હતો. સિદ્ધાંતમાં બીજે ઠેકાણે ક્ષયોપશમભાવ કહે છે. ક્ષયોપશમ અવસ્થા. આ ક્ષયોપશમની વાત ચાલે છે. એમાં કાળલબ્ધિને ક્ષયોપશમ કહ્યું. એ કાળલબ્ધિનો પણ સ્વરૂપમાં તો અભાવ છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? આહાહા..!

અમે તો પહેલેથી કહીએ છીએ કે કાળલબ્ધિનું જ્ઞાન ક્યારે થાય છે? કે સ્વરૂપ ચિદાનંદ ભગવાન પૂર્ણાનંદનો અનુભવ થાય ત્યારે કાળલબ્ધિનું સાચું જ્ઞાન થાય છે. આહાહા..! સમજાણું કાંઈ? અહીંયા તો (સંવત) ૧૯૭૨ની સાલથી અમે કહીએ છીએ. ૧૯૭૨ની સાલથી. ૬૩ વર્ષ થયા, ૬૩. આહાહા..! કાળલબ્ધિનો અર્થ જો કોઈ એમ કહે કે થવાનું હશે ત્યારે

થશે, આપણે કાંઈ કરવાનું નથી. સ્વભાવનો પુરુષાર્થ કરવો નહિ. એ કાળલબ્ધિ ધારણામાં લીધી તો એનાથી શું થયું? પણ એ કાળલબ્ધિ... મુનિરાજને બહુ તીવ્ર પુરુષાર્થ છે. ‘પદ્મપ્રભમલધારીદેવ’ મુનિ. ઘણો પુરુષાર્થ. કાળલબ્ધિ તારા સ્વરૂપમાં નથી. આહાહા..!

તારું સ્વરૂપ તો દષ્ટિ કરવાથી સમ્યક્ અનુભવ થાય છે, જ્યારે સમક્રિત થાય છે ત્યારે અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ આવે છે. ચોથે ગુણસ્થાને સમક્રિત. હજી પાંચમું, છઠ્ઠું ગુણસ્થાન તો ક્યાં રહ્યું, બાપુ! એ તો બહુ આઘી વાત છે. હજી અહીં તો ચોથા ગુણસ્થાનમાં કાળલબ્ધિનું લક્ષ છોડીને, મારી ચીજ અંદર પૂર્ણાનંદ છે, એનો આશ્રય કરવાથી જે સમ્યગ્દર્શન ઉત્પન્ન થાય છે, એમાં અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ આવે છે. એમ ને એમ સમક્રિત માની લે કે આ સમક્રિત છે એવી વાત નથી. અતીન્દ્રિય આનંદ ભગવાનઆત્મામાં પૂર્ણાનંદ પડ્યો છે. અતીન્દ્રિય અમૃતનો રસ પડ્યો છે, પ્રભુ! એના સ્વાદનો અંશ કાળલબ્ધિનું લક્ષ છોડીને, દ્રવ્યસ્વભાવની દષ્ટિ કરે (ત્યારે આવે છે). આહાહા..!

અંતર ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ, સર્વજ્ઞ પર્યાય જે પરમાત્માને પ્રગટ થઈ, તો એ સર્વજ્ઞ સ્વભાવમાંથી થઈ છે. આત્મામાં સર્વજ્ઞસ્વભાવ પડ્યો છે. અરે..રે..! ક્યાં માને? ક્યાં સાંભળે? આત્મામાં સર્વજ્ઞ સ્વભાવ પડ્યો છે. એ સ્વભાવનું લક્ષ કરવાથી કાળલબ્ધિનું પણ લક્ષ છૂટી જાય છે. ‘ગોમ્મટસાર’માં કાળલબ્ધિને ક્ષયોપશમ કહ્યું છે. કાળલબ્ધિને ક્ષયોપશમલબ્ધિ કહી છે. ક્ષયોપશમ, એનો પણ દ્રવ્યમાં તો અભાવ છે. આહાહા..! અહીં આચાર્યની તો તીવ્ર પુરુષાર્થ જાગૃતિ છે, તો કાળલબ્ધિ પણ સ્વરૂપમાં નથી. તારે કાળલબ્ધિ ઉપર લક્ષ કરવું નહિ. આહાહા..! આકરી વાત છે, બાપુ! વીતરાગ માર્ગ... પરમેશ્વર જૈનેશ્વર એની વાત કોઈ અલૌકિક છે. અત્યારે સંપ્રદાયમાં તો એ વાત જ નથી. વ્રત કરો, અપવાસ કરો, તપસ્યા કરો, આ ત્યાગ કરો અને આ ત્યાગ કરો. પરનો ત્યાગ અને પરનું ગ્રહણ, એ તો મિથ્યાત્વનું પોષણ છે. ઝીણી વાત છે, પ્રભુ! આકરી વાત છે. આહાહા..!

અહીં તો કાળલબ્ધિ ઉપર જરી વજન છે. કાળલબ્ધિ ‘કળશટીકા’માં બહુ આવે છે. અને પાંચ સમવાયમાં કાળલબ્ધિ છે પણ ખરી. પાંચ સમવાય છે ને? પાંચ સમવાયની પણ ખબર ન મળે. પાંચ સમવાય શું છે? આહાહા..! કાળ, નિયતિ, ભવિતવ્યતા એ બધું નિયતિમાં જાય છે અને પુરુષાર્થ, સ્વભાવ અને નિમિત્તનો અભાવ એવા એક સમયમાં પાંચ કારણ છે. આહાહા..! તો એ પાંચ કારણમાં કાળલબ્ધિનું પણ લક્ષ છોડી દે એમ કહે છે. ઝીણી વાત છે, ભાઈ! દુનિયાને તો જાણીએ છીએ. આખી દુનિયા શું છે (ખબર છે). અહીં તો ૮૦ વર્ષ થયા. ૬૭ વર્ષ તો દુકાન છોડી ને દીક્ષા લીધી એને થયા. ૬૦ અને ૭. આ તો એક જ ધંધો છે.

અહીં પરમાત્મા ત્રિલોકનાથ જિનેશ્વરદેવ એમ કહે છે, કે કાળલબ્ધિ તારી ચીજમાં નથી. આહાહા..! મુનિરાજની દશા તો જુઓ! મુનિ હોય છે એ તો નગ્ન હોય છે અને

અંતરમાં નિર્વિકલ્પ આનંદની દશાનું ઉગ્ર સંવેદન મુનિને હોય છે. એને અહીં જૈનદર્શનમાં મુનિ કહે છે. અંતરમાં સ્વસંવેદનમાં અતીન્દ્રિય આનંદ. સમ્યગ્દષ્ટિ થઈ, ધર્મની પહેલી દષ્ટિ, એમાં અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ આવે છે. સાચો શ્રાવક પાંચમે ગુણસ્થાને જાય છે... આ વાડાના શ્રાવક એ શ્રાવક-બાવક નથી. પાંચમા ગુણસ્થાને જાય છે...એય...! ‘ધન્નાલાલજી’! આહાહા...! ભાઈ ‘રતનલાલજી’ આવવાના છે કહે છે. ‘રતનલાલજી’ છે ને? એ આવવાના છે. એની પાસે પાંચ-છ કરોડ રૂપિયા છે. પાંચ-છ કરોડ ધૂળ છે. એ ધૂળને પોતાની માને એ તો મિથ્યાદષ્ટિ મૂઠ છે. પૈસા મારા છે અને લક્ષ્મી મારી છે, એ તો મિથ્યાદષ્ટિ જૈન જ નથી, અજૈન છે. આહાહા...! આકરી વાત છે, બાપુ!

અહીં તો પ્રભુ એમ કહે છે, કે કાળલબ્ધિ જે સમયે થશે તે થશે. સમ્યગ્દર્શન પણ જે સમયે થવાનું હશે તે કાળલબ્ધિથી થશે. આહાહા...! પણ કહે છે, પ્રભુ! તારી પ્રભુતા ઉપર દષ્ટિ દે, એ પર્યાય કાળલબ્ધિ ઉપરથી લક્ષ છોડી દે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? એય...! ‘ભભૂતમલજી’! આ બધા કરોડપતિ બેઠા છે. ૨-૨ કરોડ, ૫૦ લાખ અને ધૂળ લાખ બધા પૈસાવાળા છે. આહાહા...! ધૂળ પૈસાવાળા છે? અહીં તો કહે છે, કે કાળલબ્ધિવાળો પણ આત્મા નથી. આહાહા...! અરે...! પ્રભુ! સમ્યગ્દર્શન કોઈ વીતરાગનો...

ધર્મની પહેલી સીઠી સમ્યગ્દર્શન, સમકિત. આહાહા...! એ સમકિતનો વિષય જે ત્રિકાળી શુદ્ધભાવ છે ને? ઉપર લખ્યું છે. શુદ્ધભાવ કહો કે દ્રવ્ય સ્વભાવ કહો કે ત્રિકાળી આનંદનો નાથ, મહા અખંડાનંદ નાથ પરમસ્વભાવ પરમપારિણામિકભાવ એ સમ્યગ્દર્શનનો વિષય છે. તો એ સમ્યગ્દર્શનના વિષયમાં કાળલબ્ધિનો અભાવ છે. આહાહા...! અમે તો ઘણાં વર્ષથી કહીએ છીએ, કે ભાઈ! કાળલબ્ધિ.. કાળલબ્ધિ.. કહો છો તો તમારે શું ધારણા કરવી છે? આ કાળે થયું તો એ કાળલબ્ધિનું જ્ઞાન ક્યારે થાય? કે સ્વદ્રવ્યના આશ્રયથી જ્ઞાન થાય તો કાળલબ્ધિનું જ્ઞાન થાય છે. ‘લાલચંદભાઈ’! આહાહા...! માણસો બહુ કહે છે. કોઈ એમ કહે છે. સાંભળો, પ્રભુ! થાય છે તો કાળલબ્ધિથી, જે સમયે થવાનું છે ત્યારે થશે. આગળ-પાછળ નહિ થાય. પણ એ કાળલબ્ધિનું લક્ષ છોડીને દ્રવ્ય સ્વભાવનું જ્ઞાન થાય છે, ત્યારે જે સમયે થવાનું એનું જ્ઞાન થાય છે. અરે...રે...! આવી વાત! પ્રભુની ક્યાં કરવી?

જિનેશ્વરદેવ ત્રિલોકનાથ સીમંધર પરમાત્મા તો બિરાજે છે. પાંચસો ધનુષ(નો દેહ છે), કરોડ પૂર્વનું આયુષ્ય છે. ‘કુંદકુંદાર્યદેવ’ બે હજાર વર્ષ પહેલા ત્યાં ગયા હતા. બે હજાર વર્ષ પહેલા. સંવત ૪૯. ત્યાંથી આવીને આ શાસ્ત્ર બનાવ્યું છે. સમજાણું કાંઈ? શ્વેતાંબરના શાસ્ત્ર તો કલ્પિત છે. સ્થાનકવાસી અને દેરાવાસીના જે શાસ્ત્રો છે એ તો કલ્પિત બનાવ્યા છે. ભગવાનના નથી, સમકિતીના નથી. અરે...રે...! જગતને આ કઠણ પડે. એય...! ‘ભભૂતમલજી’! એને નાત બહાર કરતા હતા. એની પાસે બે કરોડ રૂપિયા હતા. આ બાજુ આવ્યા ને તો નાત બહાર કરતા હતા. ૪૦ હજાર દઈને રાખ્યા. પણ પ્રેમ તો અહીં રહી

ગયો. ૪૦ હજાર દઈને નાતમાં રહ્યા. ધૂળમાં નથી. ભાઈ! તને ખબર નથી, નાથ! અહીં તો કાળલબ્ધિ બહુ અલૌકિક વાત છે.

‘ગોમ્મટસાર’માં અને બીજા શાસ્ત્રોમાં તેને ક્ષયોપશમ લબ્ધિ કહી છે. પંડિતજી! અહીં એને કાળલબ્ધિ કહી છે. આહાહા...! જે સમયે જે સમ્યગ્દર્શન થવાનું છે તે થશે. પણ એની પર્યાયનું જ્ઞાન ક્યારે થાય છે? કે ત્રિકાળી દ્રવ્ય ભગવાન પૂર્ણાનંદના નાથનો અનુભવ થાય, ત્યારે પર્યાયનું જ્ઞાન સાચું થાય છે. આહાહા...! કહો, ‘કપૂરચંદજી’! આવી વાત ક્યાંય સાંભળી પણ નથી. અલૌકિક. પૈસા તો ઘણાં છે. ૪૦-૪૦, ૫૦-૫૦ લાખવાળા બધા છે. ધૂળ-ધૂળ, પુદ્ગલ, માટી. આહાહા...! આ માટી છે તો એ માટી તો શું?

અરે...! પ્રભુ! શાસ્ત્રમાં તો ભગવાન એમ કહે છે, કે પુણ્યના પરિણામ એ... આહાહા...! ક્લેશનું શરીર છે. અરે...! આવી વાત ક્યાં સાંભળે બાપા? એ દયા, દાન, વ્રત અને અપવાસ હું કરું એવો જે ભાવ છે, એ ક્લેશનું શરીર છે. ક્લેશરૂપ શરીર છે. ભગવાન અંદર જ્ઞાનસ્વરૂપ શરીર છે. અંદર આ, હોં! અરે...રે...! ક્યાં બેસે?

એકવાર કહ્યું હતું, કે ચાર પ્રકારના (શરીર છે). એક આ શરીર છે ઔદારિક, એક અંદર તેજસ શરીર છે, એમાં એક કાર્મણ શરીર-કર્મ પરમાણુ ત્રણ. આહારક શરીર છે. તેજસ, ઔદારિક, દેવને વૈક્રિયક શરીર છે. પાંચ શરીર છે. એ પાંચ શરીરનો આત્મામાં અભાવ છે. આહાહા...! શરીર તો જડ છે. જડની પર્યાયનો સ્વરૂપમાં તો અભાવ છે. એક આંગળીમાં, બીજી આંગળીનો અભાવ છે. એમ એક ચીજમાં બીજી ચીજનો અભાવ છે. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ?

અહીં કહે છે, આહાહા...! એ શરીર તો એમાં નથી. હવે પુણ્ય અને પાપના ભાવ એ ક્લેશરૂપ શરીર છે. શાસ્ત્રમાં વિગ્રહમાં એવો પાઠ છે. કે પુણ્ય અને પાપનો ભાવ વિગ્રહ શરીર છે, વિકારી શરીર છે. એનો અભાવ (છે). આહાહા...! અને ભગવાનઆત્મા જ્ઞાનશરીર છે. અંદર ચૈતન્ય, ચૈતન્ય પ્રકાશનો પુંજ, ચૈતન્ય પ્રકાશનો ચંદ્ર જેમ, ચંદ્ર જેમ પ્રકાશમય શીતળ, એનાથી અનંતગુણી શીતળતાથી ભરેલો પ્રભુ આ આત્મા છે. અરે...રે...! ક્યાં જાય? ક્યાં જોવો? એને જ્ઞાનવિગ્રહ કહ્યો છે. આત્માના સ્વભાવને વિગ્રહનું શરીર કહ્યું છે. એ ચૈતન્યશરીર છે. પુણ્ય-પાપ વિગ્રહ ઝેર શરીર છે, રાગ શરીર છે. આ પરમઔદારિક આદિ પુદ્ગલ શરીર છે. એ ત્રણે શરીરનો, રાગનો, પરનો અને પાંચ શરીરનો આત્મામાં અભાવ છે. આહાહા...! કહો, ‘પન્નાલાલજી’!

હસ્તિનાપુર ગયા હતા ને? નામ આવ્યા હતા નામ. ‘પન્નાલાલજી’ અહીં આવ્યા હતા. આહાહા...! ત્યાં તો ‘જ્ઞાનમતિ’ બધા ગપ મારે છે. વ્યવહારથી લાભ થાય છે. ‘દિલ્હી’માં રૂપ લાખનો જંબુદ્વિપ કરે છે. અર્જિકા છે. રૂપ લાખનું ત્યાં બનાવ્યું છે. ત્યાં માનસ્તંભ બનાવ્યો છે. ૮૦ ફૂટ લાંબો. ૮૫ ફૂટ હસ્તિનાપુરમાં. આપણે અહીં ૬૩ ફૂટ માનસ્તંભ છે.

૬૩ ફૂટ છે. અત્યારે ૮૫ ફૂટનો બનાવ્યો છે. વાત (એમ કરે), એનાથી ધર્મ થાય અને એનાથી લાભ થાય. ધૂળમાં પણ ધર્મ નથી. આહાહા..!

અહીં તો કાળલબ્ધિ આત્મામાં નથી. ગજબ વાત કરે છે. આહાહા..! શું થાય? બાપુ! પ્રભુ! તારી ચીજ કોઈ બીજી છે. આ શરીર તો માટી ધૂળ છે. જ્યારે લોઢાનો ખીલો કે ચૂંક વાગે તો એમ કહે કે મારી માટી પાકણી છે. માટે પાણી ન અડાડવું. ત્યારે એમ કહે મારી માટી પાકણી છે. એને માટી કહે અને આમ કહે કે એ શરીર મારું છે. અરે..રે..! મૂર્ખ છો. પૈસા મારા છે એ માન્યતા તો મિથ્યાત્વ છે. મિથ્યાદષ્ટિ છે, એ જૈન નથી. પૈસા મારા છે એ જડને પોતાના માનવા, જીવમાં જડને પોતાના માનવા એ તો મિથ્યાદષ્ટિ જૈન નથી.

મુમુક્ષુ :- વ્યવહારથી તો નથી.

ઉત્તર :- વ્યવહારથી તો કહેવામાં આવે છે. ભાષા કહો. અમે 'રાજકોટ'ના રહેવાસી છીએ એમ કહે તો શું 'રાજકોટ' એનું થઈ ગયું? સમજાણું કાંઈ?

અહીં તો પરમાત્મા... આહાહા..! કાળલબ્ધિ. આ જરી સૂક્ષ્મ વાત હતી ને, બાપુ! એટલે સ્પષ્ટીકરણ કર્યું. એ તો આચાર્યે જ આમાં નાખ્યું છે. બીજે એક ઠેકાણે આગળ છે. વાદવિવાદ નહિ કરવા, ત્યાં પણ છે. અહીંયા 'નિયમસાર'માં છે. વાદવિવાદ ન કરવો એ શ્લોકમાં આ પાંચ નામ છે. પરની સાથે વાદવિવાદ ન કરવો. જૈન હો કે અન્ય હો. કારણ કે ચીજ કોઈ અલૌકિક છે. એ ચીજ લોકોને સાંભળવા મળી નથી. તો તમે કોની સાથે વાદ કરશો? છે? પાછળ છે. કઈ ગાથા છે? .. છે ને કાંઈક? એવો પાઠ છે. ૧૫૬? ગાથા. જુઓ!

'ગાણાજીવા ગાણાકમ્મં ગાણ વિહ' છે? એમાં આ વાત છે. સમજાણું કાંઈ? 'કાળ કરણ, ઉપદેશ, ઉપશમ અને પ્રાયોગ્યતારૂપ...' છેલ્લી લીટી છે. એમાં આ પાંચ સ્વરૂપ પડ્યા છે. છે? શું છે? 'પ્રાપ્તિરૂપ લબ્ધિ કાળલબ્ધિ, કરણલબ્ધિ, ઉપદેશલબ્ધિ, ઉપશમલબ્ધિ અને પ્રાયોગ્યતારૂપ...' જે શબ્દો અહીંયા છે એ જ ત્યાં છે. તો કહે છે, કે જીવ અનેક પ્રકારના છે, પ્રભુ! તું કોની સાથે વાદ કરીશ? લોકોની સંપદા, પોતાના પૈસા, જ્યાં ત્યાં પડ્યા એ માને છે. તું કોની સાથે આ વાદ કરીશ? કેમ કે કાળલબ્ધિ ભિન્ન છે, એની કરણલબ્ધિ ભિન્ન છે, ક્ષયોપશમ ભિન્ન છે, આહાહા..! એની દેશનાલબ્ધિ ભિન્ન છે, વિશુદ્ધિ ભિન્ન છે. આહાહા..! અરે..રે..! પ્રભુ શું કરે?

વાદવિવાદ ન કરવો એમાં આ આવ્યું છે. કોની સાથે કરે તું? આ વાત કોને બેસશે? કોને બેસે આ વાત? અજ્ઞાની આખો દિ' પાપ કરે છે. હજી ધર્મના તો ઠેકાણા નથી, પુણ્યના ઠેકાણા નથી. આહાહા..! એને તું આ કહે કે તારામાં ક્ષયોપશમ જ્ઞાનની પર્યાય અને કેવળજ્ઞાનની પર્યાય દ્રવ્યમાં નથી. એનું માપ ક્યાંથી કરશે એ? સમજાણું કાંઈ? આહાહા..!

માપ કરવાની ચીજ જ જુદી છે. એકવાર દષ્ટાંત આપ્યું હતું. રવિવારનો દિવસ હતો. એના પિતાજી ૫૦ હાથ કાપડ લઈ આવ્યા. આલપાક આવે છે ને? આલપાક. ૫૦ હાથ. છોકરો આઠ વર્ષનો હતો. એને કહ્યું, બેટા! ૫૦ હાથ કાપડ લઈ આવ્યો છું. એણે પોતાના હાથથી માપ્યું તો ૧૦૦ હાથ થયા. પિતાજી! તમે ૫૦ હાથ કહો છે એ ખોટી વાત છે. આ તો સો હાથ છે. બેટા! તારો હાથ કામ ન આવે. તારું માપ અમારા માપમાં કામ ન આવે. અમારા હાથથી માપે એ માપ સાચું છે. એમ ભગવાન કહે છે, કે તારી દુનિયાની કલ્પનાથી તું માપ કાઢે એ માપ કામ નહિ આવે. ‘કપૂરચંદ્રજી’! સારું આવી ગયા. આહાહા...! પ્રભુ! અંતરની વસ્તુનું માપ કાઢવું એ કોઈ અલૌકિક વસ્તુ છે, બાપુ! હજી સમ્યગ્દર્શન, હોં! ચોથું ગુણસ્થાન. પાંચમું ગુણસ્થાન અને મુનિપણું તો હિન્દુસ્તાનમાં અત્યારે ક્યાં છે? બાપુ! આહાહા...! ઝીણી વાત બહુ. આહાહા...!

અહીં કહે કે કાળલબ્ધિ નહિ. ‘કરણલબ્ધિ,...’ કરણલબ્ધિ છે? અધઃકરણ, અપૂર્વકરણ, અનિવૃત્તિકરણ એટલા પરિણામના ત્રણ ભેદ છે. સમકિતદર્શન થયા પહેલા આ કરણલબ્ધિ (થાય છે). સિદ્ધાંતમાં લેખ છે. એ કરણલબ્ધિ પણ સ્વરૂપમાં નથી. હવે ઓલો તમારો ‘કાંતિલાલ’ કહે છે, કે પહેલા સમકિત નથી અને કરણલબ્ધિથી સમકિત થાય છે તો શુભભાવથી થાય છે. ‘કાંતિલાલ’ છે ને?

મુમુક્ષુ :- ...

ઉત્તર :- શુભભાવ તો છે પણ એનો તો અહીં અભાવ છે. જેમાં અભાવ છે એનો આશ્રય કરવાનો છે? કરણલબ્ધિથી સમકિત થાય છે? આહાહા...! મોટી ચર્ચા છે. ‘કાંતિલાલ ઈશ્વર’ છે. ગુજરાતી. ઘણાં પુસ્તકો બનાવે છે, માસિક બનાવે છે. અમારી પાસે આવે છે. અહીંયા પણ આવે છે.

એ કરણલબ્ધિ. સમકિત પામ્યા પહેલા ત્રણ પ્રકારના પરિણામ છે. અધઃકરણ, અપૂર્વકરણ, અનિવૃત્તિકરણ. એ ત્રણ પ્રકારના કરણ એટલે પરિણામની જાત છે. સમકિત થયા પહેલા. એ કરણનો પણ પોતાના દ્રવ્યમાં અભાવ છે. આહાહા...! સૂક્ષ્મ વાત છે, ભાઈ! પૈસા આડે નવરાશ ક્યાં છે? ‘ધન્નાલાલજી’! થોડી આ ધૂળ મળે. એમાં વળી ‘રતનલાલજી’ પાસે પાંચ-છ કરોડ પૈસા. એટલે જાણે આપણે તો મોટા ભાઈ છે અને એની પાસે ઘણાં પૈસા છે ને આપણી પાસે થોડા છે. પણ થોડા ઘણાં ધૂળ છે. આહાહા...!

અહીંયા તો કહે છે, કે કરણલબ્ધિનો અભાવ છે. આહાહા...! કરણલબ્ધિ ઝીણી વાત છે. સિદ્ધાંતમાં સમ્યગ્દર્શન થયા પહેલા આ કરણ પરિણામ આવે છે. પણ એ પરિણામનો દ્રવ્યમાં અભાવ છે. આહાહા...! જેમાં દષ્ટિ દેવાની છે, એમાં કરણ પરિણામનો અભાવ છે. આહાહા...! ગજબ વાત છે. ત્રણલોકના નાથ, વીતરાગ જિનેશ્વરદેવની વાતું કોઈ અલૌકિક છે, બાપુ! આવી વાત જૈન સિવાય ક્યાંય છે નહિ. આહાહા...!

‘ઉપદેશલબ્ધિ...’ ઉપદેશલબ્ધિ છે ને? એટલે દેશનાલબ્ધિ. ઉપદેશલબ્ધિનો અર્થ દેશનાલબ્ધિ. પાંચમાં દેશનાલબ્ધિ આવે છે ને? સાચા ગુરુની વાણી સાંભળે તો સમકિત થાય છે. એવી વાત છે. અજ્ઞાનીની વાણી સાંભળે તો ત્રણકાળમાં સમકિત થતું નથી. આહાહા...! એ દેશનાલબ્ધિ પણ આત્મામાં-દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...! વીતરાગ અને સંત, સાચા મુનિ સમકિતી, અંતર સ્વસંવેદન, આનંદનું વેદન, અતીન્દ્રિય આનંદનું પ્રચુર વેદન (થયું છે), એને મુનિ કહે છે. એ મુનિની વાણી સાંભળવી એ દેશના છે. દેશનાલબ્ધિ આવ્યા વગર સમકિત થતું નથી. પણ એ દેશનાલબ્ધિથી સમકિત થતું નથી. આહાહા...! ‘બાબુભાઈ’! આવી વાતું છે. ઝીણી વાત છે, બાપુ!

અહીં તો દેશનાલબ્ધિનું સ્વરૂપ ભગવાન, દ્રવ્ય ધ્રુવ... ધ્રુવ... ધ્રુવ... પ્રભુ! નિત્યાનંદ પ્રભુ, આ ઉત્પાદ-વ્યયની પર્યાય છે એ તો એક સમયની દશા છે. ઉત્પાદ-વ્યયની પર્યાય જે કેવળજ્ઞાનાદિ છે એ તો એક સમયની દશા છે. અને વસ્તુ જે છે એ તો ત્રિકાળ ધ્રુવ છે. ધ્રુવ નિત્યાનંદ પ્રભુ છે. ભગવાને જે વસ્તુ જોઈ છે એ નિત્યાનંદ સ્વરૂપ છે. પર્યાય એમાં છે જ નહિ. આહાહા...! એ દેશનાલબ્ધિ એમાં નથી.

‘ઉપશમલબ્ધિ...’ એને પાંચ લબ્ધિમાં વિશુદ્ધિલબ્ધિ કહી છે. પાંચ લબ્ધિ છે ને? એમાં વિશુદ્ધિલબ્ધિ કહી છે. તેને અહીંયા ઉપશમલબ્ધિ કહી. ‘ગોમ્મટસાર’ આદિ બીજા શાસ્ત્રમાં વિશુદ્ધિલબ્ધિ કહી છે. અહીંયા તેને ઉપશમલબ્ધિ કહી છે. છે? એ આત્મામાં નથી. આહાહા...! જે સમ્યગ્દર્શનનો વિષય આત્મા છે, એમાં દેશનાલબ્ધિ અને વિશુદ્ધિલબ્ધિનો અભાવ છે. એમાંથી ‘કાંતિલાલ’ એમ કહે છે, કે વિશુદ્ધિ ભાવથી સમકિત થાય છે. અરે...! પ્રભુ! વિશુદ્ધિના તો ઘણાં પ્રકાર છે. શુભભાવને પણ વિશુદ્ધિ કહે છે. શુદ્ધ આત્માના અવલંબનથી પવિત્રતા સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ્યું તેને વિશુદ્ધ કહે છે. આહાહા...! અરે...! ભાઈ! એ ચીજ કોઈ અલૌકિક છે, પ્રભુ! શું કહે? કોને કહે? આચાર્ય કહે છે, કોની પાસે આ વાત કરું? કોણ સાંભળે? આહાહા...!

‘શ્રીમદ્’ પણ એકવાર કહી ગયા, અરે...! આ વાત ક્યાં કરું? આ તત્ત્વની, સમ્યગ્દર્શનની વાત કોણ સાંભળશે? એમ કહી ગયા. સમ્યગ્દષ્ટિ હતા. ‘શ્રીમદ્ રાજયંદ્ર’ ગૃહસ્થાશ્રમમાં હતા, આત્મ અનુભવી હતા, સમ્યગ્દર્શન પ્રગટ થયું હતું. ભવનો અંત થઈ ગયો છે. એકાદ ભવમાં મોક્ષ જવાના છે. વર્તમાનમાં સ્વર્ગમાં વૈમાનમાં છે. ત્યાંથી મનુષ્ય થઈને મોક્ષે જવાના છે. એ પણ એકવાર કહેતા હતા કે, અરે...રે...! અમારા તત્ત્વની વાત કોણ સાંભળશે? કે રાગથી પણ ધર્મ નથી અને અંદર જ્ઞાનની પર્યાય પ્રગટ થઈ એના આશ્રયથી પણ ધર્મ નથી. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ?

ઉપશમલબ્ધિ એટલે વિશુદ્ધિ, કષાયની મંદતા. ત્યાં ‘ગોમ્મટસાર’ના પાંચ બોલમાં વિશુદ્ધિ લીધી છે. તો વિશુદ્ધિનો દ્રવ્યમાં તો અભાવ છે. કેવળજ્ઞાનનો અભાવ છે તો પછી વિશુદ્ધિભાવની

વાત શું કરવી? શેઠ! ત્યાં કદી સાંભળ્યું નથી. આ તો અગ્રેસર છે. ‘જયચંદજી’ ‘હૈદરાબાદ’ મોટા અગ્રેસર છે. ‘હુકમચંદજી’ છે ને? વીસ કરોડ. રાજકુમાર, એના દીકારાની દીકરી આના દીકરા વેરે છે. ‘ઇન્દોર’. વીસ કરોડ રૂપિયા. એનો દીકરો રાજકુમાર છે. એની દીકરી ત્યાં છે. ઘર તો મોટું છે. પણ અંદરનું ઘર મોટું છે. આહાહા...!

અંદરમાં ભગવાન આહાહા...! એ પાંચ પ્રકારની લબ્ધિનો પણ એમાં અભાવ છે. હવે એ પાંચ પ્રકારની લબ્ધિથી સમ્યગ્દર્શન થાય છે એવો જગતનો પોકાર છે. ‘જ્ઞાનચંદજી’! છે? અહીં તો કહે છે, કે પણ એ પર્યાયનો દ્રવ્યમાં અભાવ છે. અભાવ છે એનાથી થાય છે? કે જે અંદર ચિદાનંદ પ્રભુ આનંદ સહજાનંદની મૂર્તિ. ઓલા સ્વામિનારાયણ સહજાનંદ કહે એ નહિ, હોં ! સ્વામિનારાયણને તો ખબર પણ નથી. આ તો સહજાનંદ સ્વરૂપ અંદર સ્વાભાવિક અતીન્દ્રિય આનંદનો પિંડ, એવો દ્રવ્યસ્વભાવ, ધ્રુવ સ્વભાવ, શુદ્ધ સ્વભાવમાં આ પાંચ લબ્ધિનો અભાવ છે. વિશુદ્ધિનો એમાં અભાવ છે. વિશુદ્ધિનો અભાવ છે તો વિશુદ્ધિથી સમ્યગ્દર્શન થાય એમ વાત નથી. વાત જરી ઝીણી આવી છે, ભાઈ! ગાથા એક આવી છે. ૪૧મી ગાથા બહુ ઝીણી છે. ‘નિયમસાર’ ‘કુંદકુંદાચાર્ય’ કહે છે કે મારી ભાવના માટે મેં બનાવ્યું છે. ભગવાન પાસે ગયા હતા અને આઠ દિવસ રહ્યા હતા. ત્રિલોકનાથ. સમજાણું કાંઈ? આહાહા...!

એ એમ કહે છે કે, પાંચ લબ્ધિનો સ્વરૂપમાં અભાવ છે. ‘એવા ભેદને લીધે લબ્ધિ પાંચ; વેદકસમ્યક્ત્વ;...’ એ ક્ષયોપશમ સમકિત સારું, એ દ્રવ્યમાં નથી. આત્માનો અનુભવ થઈને સમકિત થયું. ચૈતન્ય ભગવાન પૂર્ણાનંદના નાથનો અનુભવ થઈને આનંદનો સ્વાદ આવ્યો અને એ વેદકસમકિત, ક્ષયોપશમ સમકિત છે. પણ એ પર્યાયમાં છે, દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...! ‘ધન્નાલાલજી’! પહેલા બહુ ઝોલા આવતા હતા. બપોરે એ વખતે બહુ ઝોલા આવતા હતા. આજ તો થોડા આવ્યા હતા. આ તો પરમાત્મા ત્રિલોકનાથ વીતરાગની વાણી છે, પ્રભુ! શું કહીએ? આહાહા...!

અહીં કહે છે, કે એમાં વેદકસમકિતનો અભાવ છે. વેદકચારિત્રનો અભાવ છે. આહાહા...! વેદકચારિત્ર એટલે ક્ષયોપશમ. ક્ષયોપશમ ચારિત્ર છે સમ્યક્ અનુભવ સહિત. આત્મા આનંદસ્વરૂપનો આનંદનો સ્વાદ આવ્યો અને સ્વરૂપમાં રમણતા થઈ, એનું નામ ચારિત્ર. તો એ ચારિત્રની પર્યાયનો પણ દ્રવ્યમાં અભાવ છે. આહાહા...! આવી વાત છે. અંદર છે કે નહિ? ‘વેદકચારિત્ર અને સંયમાસંયમપરિણતિ.’ જુઓ! શું કહે છે? સંયમાસંયમ શ્રાવકની પંચમ ગુણસ્થાનની દશા. એ પર્યાયમાં સ્વરૂપનો અનુભવ છે, આનંદનો અનુભવ છે અને થોડો અસંયમ રાગ પણ છે. જેટલો અનુભવ છે એટલો સંયમ છે અને જેટલો રાગ છે એટલો અસંયમ છે. તો સંયમાસંયમ પંચમગુણસ્થાન શ્રાવક, પણ એ પંચમગુણસ્થાનની દશાનો પણ દ્રવ્યમાં અભાવ છે. છે? એ ક્ષયોપશમભાવ છે ને? છે?

‘સંયમાસંયમપરિણતિ.’ સંયમાસંયમપરિણતિ. પંચમગુણસ્થાને જે સારો શ્રાવક છે. અત્યારે તો વાડામાં છે એ કોઈ શ્રાવક નથી, આ બધા સાવજ છે. આહાહા...! પોતાનું સ્વરૂપ જે શુદ્ધ ચૈતન્ય અખંડાનંદ પ્રભુ, એમાં અનુભવ આનંદનો સ્વાદ આવ્યો અને આનંદમાં વિશેષ લીનતા થઈ તો પંચમગુણસ્થાન થયું. ત્યારે શ્રાવક થયો. એ શ્રાવક જેટલો આનંદમાં લીન થયો, એટલો સંયમ થયો અને એ સિવાય રાગ આવ્યો એટલો અસંયમ. તો એ સંયમાસંયમ કહેવામાં આવે છે. સંયમાસંયમની અવસ્થા પર્યાયમાં છે, દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...! એય...! આવી વાત છે.

પર્યાયમાં નિર્મળતા સમ્યગ્દર્શનની થઈ. સમક્રિતમાં ચોથા ગુણસ્થાને અતીન્દ્રિય આનંદનો સ્વાદ આવ્યો. પંચમગુણસ્થાનમાં અતીન્દ્રિય આનંદનો વિશેષ સ્વાદ આવ્યો. અને મુનિને તો અતીન્દ્રિય આનંદનો પ્રચુર આનંદ આવ્યો. પ્રચુર સ્વસંવેદન ‘સમયસાર’ની પાંચમી ગાથામાં છે. પ્રચુર સ્વસંવેદન. અતીન્દ્રિય આનંદનો ઉભરો. આહાહા...! જેમ દરિયામાં ભરતી આવે છે. પાણીની ભરતી, એમ મુનિને પર્યાયમાં અતીન્દ્રિય આનંદની ભરતી આવે છે. ત્યારે એને જૈન મુનિ કહે છે. નહિતર જૈનના મુનિ નથી. સમજાણું કાંઈ? આકરી વાત છે, ભાઈ! એ કહે છે, કે સંયમાસંયમ પરિણતિ દ્રવ્યમાં નથી. સમજાણું કાંઈ? એ ક્ષયોપશમની વાત છે. એ ક્ષયોપશમના અઢાર ભેદ છે. અઢાર ભેદની વ્યાખ્યા થઈ. એ અઢાર ભેદ પર્યાયમાં છે, દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...!

હવે ઉદયભાવ કહે છે. ‘ઔદયિકભાવના એકવીશ ભેદ આ પ્રમાણે છે : નારકગતિ,...’ નીચે નરકગતિ છે ને? એ વસ્તુમાં નરકગતિ નથી. નરકગતિનો અર્થ નારકીનું શરીર નહિ. એ પર્યાયમાં નરકગતિનું જે વેદન છે. એ નરકગતિ. આહાહા...! એ નરકગતિનો દ્રવ્યસ્વભાવમાં અભાવ છે. ભગવાન પૂર્ણાનંદનો નાથ પરમેશ્વર જિનેશ્વર ત્રિલોકનાથે જોયો એવો જે આત્મા... આહાહા...! એમાં નરકગતિનો અભાવ છે. શ્રેણિકરાજા અત્યારે નરકમાં છે. ક્ષાયિક સમક્રિતી છે અને તીર્થંકરગોત્ર બાંધે છે. આવતી ચોવીશીમાં પહેલા તીર્થંકર થશે. જેમ મહાવીર પ્રભુ હતા એમ શ્રેણિકરાજા પહેલી નરકમાં ચોરાશી હજાર વર્ષની સ્થિતિમાં અત્યારે છે. પણ સમક્રિત છે અને સમયે સમયે તીર્થંકરગોત્ર બાંધે છે. છતાં કહે છે કે એ સમક્રિતી છે, તો સમજે છે કે આ નરકગતિ મારા દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...! પહેલી નરકમાં ચોરાશી હજાર વર્ષની સ્થિતિમાં શ્રેણિકરાજા છે. અઢી હજાર વર્ષ ગયા, સાડી એકચાશી વર્ષ રહ્યા. ત્યાંથી નીકળીને આવતી ચોવીશીમાં પહેલા તીર્થંકર થશે. આહાહા...! તો કહે છે કે નરકમાં છે છતાં સમક્રિતી એમ માને છે, કે આ નરકગતિ મારા દ્રવ્યમાં નથી. આહાહા...!

‘તિર્યચગતિ,...’ નરકમાં તો માંસ, દારૂ પીવે એ નરકમાં જાય છે. અને તિર્યચગતિમાં તિરછાભાવ. તિરછા એટલે કષાયભાવ. માંસ, દારૂ, ઈંડા ન ખાતા હોય પણ ક્રોધ, માન, માયા, લોભ (કર્યા હોય) આડોડાઈ ઘણી. અંદરમાં આડોડાઈ. આડોડાઈ સમજો છો? ટેઢાપના.

જેને કષાયમાં આડોડાઈ ઘણી છે, એ તિર્યચ થાય છે. મનુષ્યો ઊભા છે. ગાય, ભેંસ, ખિસકોલી આડા છે. આડા કેમ છે? કેમ કે પૂર્વે આડોડાઈ ઘણી કરી છે. પોતાના આત્માની આડોડાઈ તો પર્યાયમાં છે જ પણ શરીર આડું થઈ ગયું છે. છતાં અહીં તો કહે છે, કે એ તિર્યચગતિ અને તિર્યચ શરીર આત્મામાં નથી. આહાહા...! ‘જયચંદ્રજી’! ‘હૈદ્રાબાદ’માં કદી સાંભળ્યું નથી. ભાગ્યશાળી કહેવાય. એવા શેઠિયા સંપ્રદાયનું લક્ષ મૂકીને આવે. મોટા અગ્રેસર કહેવાય. આહા...! બાપુ! મારગડા જુદા, બાપુ! આહાહા...!

તિર્યચગતિનો અભાવ છે. અરે...! મનુષ્યગતિનો આત્મામાં અભાવ છે. છે? મનુષ્યગતિ, આ શરીરને મનુષ્યગતિ નથી કહેતા. આ તો જડ છે, માટી છે. આ કાંઈ મનુષ્યગતિ નથી. આ તો શરીર છે, માટી છે. અંદરમાં મનુષ્યગતિની જે યોગ્યતા છે, મનુષ્યગતિની યોગ્યતા ઉદયભાવ, એ મનુષ્યગતિ આત્મામાં નથી. અરે...! મનુષ્યગતિ કોને કહેવી? મનુષ્ય શરીર કોને કહેવું? અને મનુષ્યગતિનો અભાવ કોને કહેવો એની કાંઈ ખબર ન મળે અને સમ્યગ્દષ્ટિ ધર્મી થઈ ગયા. આહાહા...! સમજાણું કાંઈ? મનુષ્યગતિ આ શરીર નહિ, આ તો માટી છે. આ તો મનુષ્યનું શરીર છે. મનુષ્યગતિ તો અંદરમાં એવી યોગ્યતાથી મનુષ્યગતિનો ઉદયભાવ છે, જે દુઃખદાયક ગતિ છે. ગતિ દુઃખદાયક છે. આહાહા...! હવે લોકો એમ કહે છે કે મનુષ્યગતિ હોય તો કેવળજ્ઞાન થાય. કોઈ નરકમાં, તિર્યચમાં કેવળજ્ઞાન છે નહિ. ‘ડાહ્યાભાઈ’!

મુમુક્ષુ :- વાતે વાતે ફેર છે.

ઉત્તર :- વાતે વાતે ફેર છે. ‘આનંદ કહે પરમાનંદા માણસે માણસે ફેર, એક લાખે તો ન મળે અને એક ત્રાંબિયા તેર..’ એમ ભગવાન કહે છે કે વાતે વાતે તારે ને મારે ફેર છે. તારે ને મારે ક્યાંય મેળ નથી. તેં કદી મેળ કર્યો જ નથી. સમજાણું કાંઈ?

એ અહીં કહ્યું. પોતામાં મનુષ્યગતિ નથી. આહાહા...! એક પંડિત આવ્યા હતા. ક્યાંના? કુચામણના? એક પંડિત આવ્યા હતા. મનુષ્યગતિ વગર કેવળજ્ઞાન થાય છે? માટે મનુષ્યગતિ કેવળજ્ઞાનનું કારણ છે. હવે સાંભળ તો ખરો. તું મોટો પંડિત છે તો. નામ ભૂલી ગયા. ‘કાશીલાલજી’! લ્યો. ‘કાશીલાલજી’ પંડિત છે ને. અહીં તો બધા પંડિત પણ આવે અને બીજા ઘણાં આવે છે. એ કહે, મનુષ્યગતિથી કેવળજ્ઞાન થાય માટે મનુષ્યગતિ કારણ છે. અને વજ્રનારાય સંઘયાણ હોય એને કેવળજ્ઞાન થાય છે તો સંઘયાણ કારણ છે. કીધું, બિલકુલ ખોટી વાત છે.

મુમુક્ષુ :- વજ્રનારાય સંહનનવાળા સાતમી નરકે જાય છે.

ઉત્તર :- હા. એ વખતે સાતમી નરકે ગયા. બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી. છન્નુ હજાર સ્ત્રી, છન્નુ કરોડ પાયદળ, સોળ હજાર દેવ સેવા કરે, એ મરીને અત્યારે સાતમી નરકે છે. બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તી અત્યારે સાતમી નરકમાં છે. ૮૫ હજાર વર્ષ નરકમાં ગયા. હજી તો અસંખ્ય અબજો વર્ષ ત્યાં રહેવાનું છે. છેલ્લા ચક્રવર્તી બ્રહ્મદત્ત. સમ્યગ્દર્શન તો નહિ પણ મિથ્યાદર્શનમાં

પણ મહા.. માંસ, દારૂ, મહાપાપ. સ્ત્રી... સ્ત્રી...સ્ત્રી... સ્ત્રી... કુરુમતિ એક સ્ત્રી હતી. છન્નુ હજાર સ્ત્રીમાં એક સ્ત્રી મુખ્ય હોય છે. તો એ સ્ત્રીનો એટલો પ્રેમ કે.. મરતાં કુરુમતિ... કુરુમતિ (કરતો) મરીને સાતમી નરકે ગયો. અત્યારે સાતમી નરકમાં છે. પણ એ ગતિ પણ પર્યાયમાં છે, વસ્તુમાં નથી. વિશેષ કહેશે... (શ્રોતા :- પ્રમાણ વચન ગુરુદેવ!)